

tych przepisów. Nieaktualność jednak tych nazw zaznaczono pochyłym drukiem (kursywą), a w miarę potrzeby zaopatrzone je (jeden raz w każdym akcie normatywnym) w wyjaśnienia wskazujące organy, które przejęły ich zakres działania.

KODEKS KARNY

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 11 lipca 1932 r.

(Dz. U. z dn. 15.VII.1932 r. Nr 60, poz. 571; zmiany: Dz. U. z 1949 r. Nr 45, poz. 334 i Nr 55, poz. 437; z 1950 r. Nr 6, poz. 46 i Nr 50, poz. 459; z 1951 r. Nr 58, poz. 399; z 1955 r. Nr 15, poz. 83; z 1956 r. Nr 12, poz. 61; z 1958 r. Nr 34, poz. 152; z 1959 r. Nr 36, poz. 226 oraz z 1960 r. Nr 51, poz. 299)

CZĘŚĆ OGÓLNA

Rozdział I

Zakres mocy obowiązującej ustawy karnej

Art. 1. Odpowiedzialności karnej ulega ten, kto dopuszcza się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

Art. 2. § 1. Jeżeli w czasie wyrokowania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, wówczas stosuje się ustawę nową; jednakże należy zastosować ustawę dawną, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

§ 2. Kara już wymierzona, lecz jeszcze nie wykonana, nie ulega wykonaniu, jeżeli według nowej ustawy czyn, objęty wyrokiem, nie jest przestępstwem.

§ 3. Ustawę, wydaną z powodu wyjątkowych stosunków faktycznych, stosuje się do czynów popełnionych w czasie jej mocy obowiązującej, choćby nawet straciła moc z powodu zmiany tych stosunków.

§ 4. Środki zabezpieczające stosuje się według przepisów nowej ustawy.

Art. 3. § 1. Ustawę karną polską stosuje się do wszystkich osób, które popełniły przestępstwo na obszarze Państwa Polskiego albo na polskim statku wodnym lub powietrznym. Za obszar Państwa uważa się również wody wewnętrzne i przybrzeżne oraz powietrze nad tym obszarem.

§ 2. Przestępstwo uważa się za popełnione na obszarze Państwa Polskiego, na polskim statku wodnym lub powietrznym, gdy sprawca na nim dopuścił się przestępnego działania lub zaniechania albo gdy tam skutek przestępny nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić.

Art. 4. § 1. Ustawę karną polską stosuje się do obywateli polskich, którzy popełnili przestępstwo za granicą.

§ 2. Ustawę karną polską stosuje się również do cudzoziemców, którzy w chwili popełnienia przestępstwa za granicą byli obywatelami Państwa Polskiego; stosuje się ją także do tych, którzy po popełnieniu przestępstwa za granicą uzyskali obywatelstwo polskie.

Art. 5. Ustawę karną polską stosuje się do cudzoziemców, którzy popełnili za granicą przestępstwo, skierowane przeciw dobru lub interesom Państwa Polskiego, obywatela polskiego albo polskiej osoby prawnej.

Art. 6. § 1. Warunkiem odpowiedzialności karnej za czyn popełniony za granicą jest uznanie tego czynu za przestępstwo przez ustawę obowiązującą w miejscu popełnienia.

§ 2. Jeżeli zachodzą różnice między tymi dwiema ustawami, sędzia, stosując ustawę polską, może uwzględnić różnicę na korzyść oskarżonego.

§ 3. Środki zabezpieczające sąd polski stosuje niezależnie od ustaw miejsca popełnienia przestępstwa.

Art. 7. Przepisu art. 6 nie stosuje się:

- a) do urzędników, którzy, pełniąc służbę za granicą, popełnili tam przestępstwo;
- b) do osób, które popełniły przestępstwo w miejscu nie podlegającym żadnej władzy państwowej.

Art. 8. Niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przestępstwa i od obywatelstwa sprawcy, ustawę karną polską stosuje się do osób, które popełniły za granicą przestępstwa następujące:

- a) przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu wewnętrznemu lub zewnętrznemu Państwa Polskiego;
- b) przestępstwo przeciwko urzędom lub urzędnikom Państwa Polskiego;
- c) fałszywe zeznania, złożone wobec urzędu Państwa Polskiego.

Art. 9. Niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przestępstwa, ustawę karną polską stosuje się do obywatela polskiego oraz cudzoziemca, którego nie postanowiono wydać, w razie popełnienia przez nich za granicą następujących przestępstw:

- a) rozbójnictwa morskiego;
- b) fałszowania pieniędzy, publicznych papierów wartościowych lub biletów bankowych;
- c) handlu niewolnikami;
- d) handlu kobietami lub dziećmi;
- e) użycia środka zdolnego do wywołania niebezpieczeństwa powszechnego w zamiarze wywołania takiego niebezpieczeństwa;
- f) handlu środkami odurzającymi;
- g) handlu wydawnictwami pornograficznymi;
- h) innego przestępstwa, przewidzianego w umowach międzynarodowych, zawartych przez Państwo Polskie.

Art. 10. § 1. Ustawę karną polską stosuje się do cudzoziemca, który popełnił za granicą przestępstwo, nie wymienione w art. 5, 8 i 9, jeżeli sprawca znajduje się na obszarze Państwa Polskiego i jeżeli nie postanowiono go wydać, a zachodzą warunki z art. 6 lub 7.

§ 2. Ściganie odbywa się na zarządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Art. 11. § 1. W razie skazania w Państwie Polskim osoby ukaranej za ten czyn za granicą, sąd zaliczy na poczet kary, według swego uznania, karę odbytą za granicą.

§ 2. Z powodu przestępstwa, osądzonego za granicą, sąd polski może, niezależnie od ustaw miejsca popełnienia przestępstwa, zastosować środki zabezpieczające oraz wydać orzeczenie co do utraty praw tytułem środka zabezpieczającego.

Rozdział II

Zasady odpowiedzialności

Art. 12. Przestępstwa, zagrożone karą śmierci lub więzienia powyżej lat 5, są zbrodniami, zagrożone zaś karami zasadniczymi więzienia do lat 5, aresztu powyżej 3 miesięcy lub grzywny powyżej 4 500 złotych — są występami.

Art. 13. Zbrodnię można popełnić tylko umyślnie. Występek można popełnić także nieumyślnie, jeżeli ustawa wyraźnie tak stanowi.

Art. 14. § 1. Przestępstwo umyślne zachodzi nie tylko wtedy, gdy sprawca chce je popełnić, ale także gdy możliwość skutku przestępnego lub przestępności działania przewiduje i na to się godzi.

§ 2. ¹⁾ Przestępstwo nieumyślne zachodzi zarówno wte-

dy, gdy sprawca możliwość skutku przestępnego przewiduje, lecz bezpodstawnie przypuszcza, że go uniknie, jak i wtedy, gdy skutku przestępnego lub przestępności działania sprawca nie przewiduje, choć może lub powinien przewidzieć.

Art. 15. § 1. Okoliczności, od których zależy wyższa karalność, uwzględnia się tylko wówczas, gdy sprawca o nich wiedział albo powinien był wiedzieć.

§ 2. Następstwa czynu, od których zależy wyższa karalność, uwzględnia się tylko wówczas, gdy sprawca je przewidywał albo powinien był przewidzieć.

Art. 16. Okoliczności, wpływające na karalność czynu, uwzględnia się tylko co do tej osoby, której dotyczą.

Art. 17. § 1. Nie podlega karze, kto w chwili czynu, z powodu niedorozwoju psychicznego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznej, nie mógł rozpoznać znaczenia czynu lub pokierować swym postępowaniem.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do przypadku, gdy sprawca wprowadził się umyślnie w stan zakłócenia czynności psychicznej po to, by dokonać przestępstwa.

Art. 18. § 1. Jeżeli w chwili popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy ograniczenie zdolności jest skutkiem odurzenia wynikającego z winy sprawcy.

Art. 19. Nie popełnia przestępstwa, kto dopuszcza się

¹⁾ Por. obwieszczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 1963 r. o wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawach przestępstw drogowych (Monitor Polski Nr 70, poz. 348).

czynu pod wpływem przymusu fizycznego, któremu nie mógł się oprzeć.

Art. 20. § 1. Nie popełnia przestępstwa, kto dopuszcza się czynu pod wpływem błędu co do okoliczności należącej do istoty czynu, z wyjątkiem, gdy chodzi o występki nieumyślne, a błąd był wynikiem nieostrożności lub nie dbalstwa.

§ 2. Sąd może uwzględnić usprawiedliwioną nieświadomość bezprawności czynu, jako podstawę do nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Art. 21. § 1. Nie popełnia przestępstwa, kto działa w obronie koniecznej, odpierając bezpośredni bezprawny zamach na jakiegokolwiek dobro własne lub innej osoby.

§ 2. W razie przekroczenia granic obrony koniecznej sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet od kary uwolnić.

Art. 22. § 1. Nie podlega karze, kto działa w celu uchylecia bezpośredniego niebezpieczeństwa, grożącego dobru własnemu lub cudzemu, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć.

§ 2. Nie działa w stanie wyższej konieczności, kto ma szczególny obowiązek narażenia się na niebezpieczeństwo.

§ 3. Dobro poświęcone nie może przedstawiać wartości oczywiście większej niż dobro chronione.

§ 4. W razie przekroczenia granic wyższej konieczności sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Rozdział III

Usiłowanie

Art. 23. § 1. Odpowiada za usiłowanie, kto w zamiarze popełnienia przestępstwa przedsięwziera działanie, skierowane bezpośrednio ku urzeczywistnieniu tego zamiaru, lecz zamierzonego przestępstwa nie dokonywa.

§ 2. Usiłowanie zachodzi także wtedy, kiedy sprawca nie wiedział, że dokonanie jest niemożliwe ze względu na brak przedmiotu, nadającego się do dokonania na nim zamierzonego przestępstwa, lub ze względu na użycie środka, nie nadającego się do wywołania zamierzonego skutku.

§ 3. Nie odpowiada za usiłowanie, kto tylko z powodu zabobonu lub ciemnoty wierzył w skuteczność swego działania.

Art. 24. § 1. Sąd wymierza karę za usiłowanie w granicach, przewidzianych dla danego przestępstwa.

§ 2. W przypadkach określonych w art. 23 § 2 sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 25. Nie odpowiada za usiłowanie, kto dobrowolnie odstąpił od działania lub zapobiegł powstaniu skutku przestępnego.

Rozdział IV

Podżeganie i pomocnictwo

Art. 26. Podżeganie dopuszcza się, kto inną osobę nakłania do popełnienia przestępstwa.

Art. 27. Pomocnictwa dopuszcza się, kto do popełnienia przestępstwa udziela pomocy czynem lub słowem.

Art. 28. Podżegacz i pomocnik ponoszą odpowiedzialność w granicach swego zamiaru, niezależnie od odpowiedzialności osoby, która zamierzonego czynu dokonała lub miała dokonać.

Art. 29. § 1. Jeżeli przestępstwa nie dokonano, podżegacz i pomocnik odpowiadają jak za usiłowanie tego przestępstwa.

§ 2. Jeżeli przestępstwa nie usiłowano dokonać, podżegacz i pomocnik odpowiadają jak za usiłowanie, sąd może jednak zastosować do nich nadzwyczajne złagodzenie kary lub ich od kary uwolnić.

Art. 30. § 1. Podżegacz ani pomocnik nie odpowiada, jeżeli zapobiegł skutkom swego działania.

§ 2. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary do podżegacza lub pomocnika, który starał się zapobiec skutkom swego działania.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do tego, kto inną osobę nakłania do popełnienia przestępstwa w celu skierowania przeciwko niej postępowania karnego.

Rozdział V

Zbieg przestępstw i przepisów ustawy

Art. 31. § 1. W razie jednoczesnego skazania za kilka przestępstw na karę pozbawienia wolności, sąd wymierza karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

§ 2. Kara łączna nie może być niższa od najwyższej z kar, wymierzonych za poszczególne przestępstwa, nie może przewyższyć sumy kar wymierzonych, nie może przekroczyć więcej niż o połowę najwyższego ustawowego wymiaru za przestępstwo, zagrożone karą najsurowszą, i nie może przekroczyć najwyższego ustawowego wymiaru, przewidzianego dla danego rodzaju kary.

§ 3. W razie skazania na karę więzienia i aresztu wymierza się łączną karę więzienia, przy czym 2 dni więzienia odpowiadają 3 dniom aresztu, rok przyjmuje się za 12 miesięcy, miesiąc za 30 dni.

Art. 32. Te same zasady stosuje się w razie jednoczesnego skazania za kilka przestępstw na grzywnę.

Art. 33. § 1. W razie jednoczesnego skazania za kilka przestępstw na kary pozbawienia wolności i grzywny, sąd wymierza, jako karę łączną, osobno karę pozbawienia wolności, osobno zaś karę grzywny.

§ 2. Obok kary śmierci nie wymierza się innej kary zasadniczej.

Art. 34. § 1. Kary dodatkowe i środki zabezpieczające stosuje się, choćby je orzeczono co do jednego ze zbiegających się przestępstw.

§ 2. W razie jednoczesnego skazania za kilka przestępstw na kary dodatkowe utraty tego samego rodzaju praw, stosuje się odpowiednio przepisy art. 31.

Art. 35. Przepisy art. 31—34 stosuje się odpowiednio także w przypadku, gdy sprawca skazany został kilkoma prawomocnymi wyrokami za przestępstwa popełnione przed wydaniem przez sąd pierwszej instancji pierwszego z tych wyroków, niezależnie od tego, czy kara była wykonana.

Art. 36. 1) Jeżeli czyn zagrożony karą podpada pod kilka przepisów ustawy karnej, sąd stosuje przepis przewidujący najsurowszą karę, co nie stoi na przeszkodzie stosowaniu kar dodatkowych lub środków zabezpieczających, przewidzianych w innych przepisach.

Rozdział VI

Kary zasadnicze

Art. 37. Zasadniczymi karami są:

- a) kara śmierci;
- b) więzienie;
- c) areszt;
- d) grzywna.

Art. 38. Karę śmierci wykonywa się przez powieszenie.

Art. 39. § 1. Kara więzienia trwa najmniej 6 miesięcy, najwyżej lat 15, jeżeli ustawa nie przewiduje więzienia dożywotniego.

§ 2. Więzień ma obowiązek pracy według wskazań zarządu zakładu karnego. Można go używać do pracy poza zakładem.

Art. 40. § 1. Kara aresztu trwa najmniej tydzień, najwyżej 5 lat.

§ 2. Aresztant ma obowiązek zająć się pracą według własnego wyboru; jeżeli praca wybrana narusza wewnętrzny porządek zakładu lub aresztant żadną pracą zająć się nie chce, zarząd zakładu wyznacza mu pracę odpowiednią.

Art. 41. § 1. Karę więzienia wymierza się w miesiącach i latach, karę aresztu — w tygodniach, miesiącach i latach.

§ 2. Miesiące i lata liczą się według czasu kalendarzowego, tydzień przyjmuje się za 7 dni, dzień za 24 godziny.

Art. 42. ²⁾ § 1. Grzywnę wymierzyć można w wysokości od 100 złotych do 1 000 000 złotych.

§ 2. Jeżeli przestępstwo popełniono z chęci zysku, sąd obok kary pozbawienia wolności, przepisanej w ustawie, wymierza grzywnę, chyba że skazanie na grzywnę nie byłoby celowe; jeżeli jednak sprawca osiągnął z takiego przestępstwa korzyść majątkową i czynem swym wyrządził szkodę — odstąpienie od wymierzenia grzywny dopuszczalne jest jedynie w razie wynagrodzenia szkody zrządzonej przestępstwem.

§ 3. ^{2a)} Jeżeli sprawca przestępstwa wyrządził szkodę w mieniu społecznym, sąd może wymierzyć grzywnę obok kary pozbawienia wolności, przepisanej w ustawie.

²⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 1 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o zmianie przepisów dotyczących kary grzywny, kosztów i opłat sądowych w sprawach karnych (Dz. U. Nr 51, poz. 299).

Por. również wydane na podstawie tej ustawy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1961 r. w sprawie zasad i trybu potrąceń z wynagrodzenia na rachunek grzywny (Dz. U. Nr 13, poz. 62).

^{2a)} Por. obwieszczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 1966 r. o wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie przestępstw o charakterze chuligańskim (Monitor Polski Nr 30, poz. 158).

§ 4. Grzywny wpływają do Skarbu Państwa na potrzeby zakładów karnych, poprawczych i zabezpieczających.

Art. 43. ²⁾ § 1. W razie nieuiszczenia grzywny w terminie sąd zamienia grzywnę na areszt, a jeżeli wymierzono ją obok kary więzienia — na więzienie, przyjmując dzień aresztu lub dzień więzienia za równoważnik grzywny od 20 złotych do 150 złotych.

§ 2. Jeżeli wymierzona grzywna nie przekracza 3 000 złotych, sąd może, w szczególności, gdy wykonanie kary zastępczej pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny skutki zbyt ciężkie, nakazać wykonywanie pracy na rachunek grzywny.

§ 3. Gdyby skazany uporczywie się wzdragał wykonywać pracę, przepis § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Najniższy wymiar kary zastępczej wynosi trzy dni aresztu lub więzienia. Najwyższy wymiar kary zastępczej wynosi trzy lata aresztu lub trzy lata więzienia. Kara zastępcza nie może przekraczać najwyższego wymiaru kary pozbawienia wolności, przewidzianego dla danego przestępstwa.

§ 5. Od zastępczej kary pozbawienia wolności lub od pracy na rachunek grzywny skazany może się zwolnić w każdym czasie przez złożenie kwoty pieniężnej, przypadającej jeszcze do uiszczenia.

§ 6. W razie częściowego uiszczenia grzywny wyznaczona kara zastępcza lub praca ulega stosunkowemu zmniejszeniu.

Rozdział VII

Kary dodatkowe

Art. 44. Karami dodatkowymi są:

- a) utrata praw publicznych;
- b) utrata obywatelskich praw honorowych;

- c) utrata prawa wykonywania zawodu;
- d) utrata praw rodzicielskich lub opiekuńczych;
- e) przepadek przedmiotów majątkowych i narzędzi;
- f) ogłoszenie wyroku w pismach.

Art. 45.³⁾ Utrata praw publicznych obejmuje utratę biernego i czynnego prawa wyboru do wszelkich ciał ustawodawczych, *samorządowych*⁴⁾ oraz do innych instytucji prawa publicznego, udziału w wymiarze sprawiedliwości, utratę urzędów i stanowisk publicznych i zdolności do ich uzyskania, utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowca oraz utratę zdolności do uzyskania wyższego stopnia wojskowego.

Art. 46. Utrata obywatelskich praw honorowych obejmuje utratę tytułów zaszczytnych, orderów i odznaczeń tudzież zdolności do ich uzyskania.

Art. 47. § 1. Sąd orzeka utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych w razie skazania:

- a) na karę śmierci lub dożywotniego więzienia;
- b) na karę więzienia za zbrodnie stanu lub zbrodnie przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym;

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 107 ustawy z dnia 4 lutego 1950 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. Nr 6, poz. 46), ustawa ta utraciła moc; obecnie obowiązuje ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL (Dz. U. Nr 44, poz. 230).

⁴⁾ W części dotyczącej samorządu terytorialnego przepis ten jest nieaktualny, ponieważ związki samorządu terytorialnego zostały zniesione przez art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 30 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. Nr 14, poz. 130), a zakres działania tych związków przejęły stosownie do art. 37 ustawy rady narodowe odpowiedniego stopnia i ich organy. Obecnie zadania i organizację rad narodowych reguluje ustawa z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych (Jednolity tekst: Dz. U. z 1963 r. Nr 29, poz. 172).

- c) na karę więzienia za inne zbrodnie, popełnione z chęci zysku.

§ 2. Sąd może orzec utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych w razie skazania na więzienie za każde inne przestępstwo, popełnione z chęci zysku lub z innych niskich pobudek.

Art. 48. § 1. Sąd orzeka utratę prawa wykonywania zawodu w przypadkach skazania, wymienionych w art. 47 § 1, w razie stwierdzenia:

- a) nadużycia zawodu przy popełnieniu przestępstwa albo
- b) ujawnionej przy popełnieniu przestępstwa, a groźnej dla społeczeństwa niezdolności sprawcy do wykonywania zawodu.

§ 2.¹⁾ Sąd może orzec utratę prawa wykonywania zawodu w innych przypadkach niż wymienione w art. 47 § 1, jeżeli zachodzi nadużycie zawodu lub niezdolność do wykonywania zawodu, określone w § 1 lit. a) lub b) niniejszego artykułu.

Art. 49. W razie skazania za przestępstwo, popełnione przeciwko nieletniemu poniżej lat 17 lub we współdziałaniu z takim nieletnim, sąd może orzec utratę praw rodzicielskich lub opiekuńczych.

Art. 50. § 1. Sąd może orzec przepadek przedmiotów, pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z przestępstwa, jak również narzędzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia.

§ 2. Jeżeli przedmioty nie są własnością sprawcy, przepadek następuje tylko w przypadkach wskazanych w ustawie.

§ 3. Jeżeli ustawy lub umowy międzynarodowe nie zawierają odmiennych przepisów, odebrane przedmioty majątkowe przelewa się do Skarbu Państwa na potrzeby zakładów karnych, poprawczych i zabezpieczających.

Art. 51. § 1. Sąd może zarządzić ogłoszenie wyroku w pismach na koszt skazanego, jeżeli przestępstwo popełnione zostało drukiem.

§ 2. Sposób ogłoszenia oraz pisma, w których ogłoszenie ma nastąpić, wskazuje sąd w orzeczeniu.

Art. 52. § 1. Utrata praw następuje z chwilą uprawomocnienia się wyroku.

§ 2. Przy karze śmierci i więzienia dożywotniego sąd orzeka utratę praw na zawsze.

§ 3. W innych przypadkach sąd orzeka utratę praw na czas od 2 do 10 lat. Do okresu tego nie wlicza się czasu, który upłynął od uprawomocnienia się wyroku do odbycia kary zasadniczej, jej darowania lub przedawnienia, a w przypadkach art. 83 i 84 — do uwolnienia z zakładu zabezpieczającego. Po upływie tego okresu skazany odzyskuje prawa wyborcze, prawa udziału w wymiarze sprawiedliwości, prawa rodzicielskie lub opiekuńcze, prawa wykonywania zawodu oraz zdolność do uzyskania innych utraconych praw.

Art. 53. § 1. Sąd może przywrócić skazanemu prawa wyborcze, prawa udziału w wymiarze sprawiedliwości, prawa rodzicielskie lub opiekuńcze, prawa wykonywania zawodu oraz zdolność do uzyskania innych utraconych praw po upływie pewnego okresu, w czasie którego oskarżony prowadził życie nienaganne.

§ 2. Okres ten, rozpoczynający się od chwili odbycia, darowania lub przedawnienia kary zasadniczej albo uwolnienia z zakładu zabezpieczającego, wynosi co najmniej połowę czasu, przez który trwać miała utrata praw, jednak nie mniej niż 2 lata.

Rozdział VIII

Wymiar kary

Art. 54. ^{2a)} Sąd wymierza karę według swego uznania, zwracając uwagę przede wszystkim na pobudki oraz sposób działania sprawcy i jego stosunek do pokrzywdzonego, na stopień rozwoju umysłowego i charakter sprawcy, na jego dotychczasowe życie tudzież na jego zachowanie się po spełnieniu przestępstwa.

Art. 55. Szczególne okoliczności wpływające na wymiar kary uwzględnia się tylko co do tej osoby, której dotyczą.

Art. 56. ²⁾ Przy wymiarze grzywny sąd uwzględnia stosunki majątkowe sprawcy, jak również rozmiar zrażonej przestępstwem szkody oraz korzyści majątkowej, którą sprawca osiągnął z przestępstwa.

Art. 57. § 1. Jeżeli ustawa daje sądowi możliwość wyboru między karą więzienia a karą aresztu, nie można wymierzyć kary aresztu, jeżeli przestępstwo wynikło z niskich pobudek.

§ 2. Jeżeli ustawa daje sądowi możliwość wyboru między karą pozbawienia wolności a grzywną, sąd wymierza karę pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy skazanie na grzywnę nie byłoby celowe.

Art. 58. W razie skazania na karę pozbawienia wolności, sąd może zaliczyć na poczet kary całkowicie lub częściowo okres tymczasowego aresztowania.

Art. 59. § 1. W przypadkach wskazanych w ustawie sąd może stosować nadzwyczajne łagodzenie kary:

- a) przez wymierzenie więzienia powyżej lat 5 zamiast kary śmierci lub więzienia dożywotniego;
- b) przez wymierzenie więzienia do lat 5 lub aresztu zamiast kary więzienia powyżej lat 5;
- c) przez wymierzenie aresztu zamiast kary więzienia do lat 5;
- d) przez wymierzenie grzywny zamiast kary aresztu.

§ 2. 2a) Kary aresztu nie można stosować zamiast więzienia, jeżeli przestępstwo wynikało z niskich pobudek.

Art. 60. § 1. 2a) 4a) Jeżeli sprawca w ciągu 5 lat po odbyciu kary w kraju lub za granicą, w całości lub przynajmniej w trzeciej części, albo w ciągu 5 lat po uwolnieniu z zakładu zabezpieczającego popełni nowe przestępstwo z tych samych pobudek lub należące do tego samego rodzaju co poprzednie, sąd może wymierzyć karę wyższą o połowę od najwyższego ustawowego wymiaru kary, nie przekraczając jednak ustawowej granicy danego rodzaju kary. Jeżeli ustawa daje sądowi możliwość wyboru między karą więzienia a karą aresztu, nie można wymierzyć kary aresztu.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się do przestępcy zawodowego lub z nawyknięcia, choćby nie zachodził przypadek powrotu do przestępstwa.

Rozdział IX

Warunkowe zawieszenie wykonania kary 5)

Art. 61. § 1. Sąd może orzec, że wykonanie kary pozbawienia wolności, zasadniczej lub zastępczej, nie przynoszącej 2 lat, zawiesza się na czas od 2 do 5 lat.

§ 2. Warunkowe zawieszenie wykonania kary stosuje się do osoby, co do której — ze względu na jej charakter,

4a) Por. obwieszczenie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 1967 r. o wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie postępowania i orzekania kary względem recydywistów (Monitor Polski Nr 27, poz. 125).

5) Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (Dz. U. Nr 34, poz. 152) „w sprawach o przestępstwa o charakterze chuligańskim sąd nie stosuje warunkowego zawieszenia wykonania kary, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności danego przypadku uzna zawieszenie wykonania kary za celowe”.

Por. również art. 8 ustawy z dnia 18 czerwca 1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej (Dz. U. Nr 36, poz. 223 z późniejszymi zmianami).

okoliczności towarzyszące popełnieniu przestępstwa, zachowanie się po jego popełnieniu — przypuszczać należy, że pomimo niewykonania kary nie popełni nowego przestępstwa.

§ 3. Warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stosuje się do osób wymienionych w art. 60.

Art. 62. 2a) 6) § 1. W przypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary sąd może oddać skazanego pod dozór ochronny na czas zawieszenia; wykonanie dozoru sąd powierza osobom lub instytucjom, zasługującym na zaufanie.

§ 2. Jeżeli stosunki gospodarcze skazanego na to pozwalają, sąd może zobowiązać skazanego, by wynagrodził szkodę, zrządzone przestępstwem, w czasie i w rozmiarach ustalonych w wyroku.

Art. 63. § 1. Jeżeli w okresie zawieszenia kary skazany popełni nowe przestępstwo z tych samych pobudek lub tego samego rodzaju co poprzednie, sąd zarządzi wykonanie zawieszony kary.

§ 2. 6) 7). Sąd może zarządzić wykonanie zawieszony kary, jeżeli w okresie zawieszenia kary skazany popełni inne przestępstwo niż określone w § 1, uchyla się spod dozoru, źle się prowadzi, nie wykona obowiązku wynagrodzenia szkody lub nie uści grzywny w terminie.

Art. 64. Jeżeli w ciągu 3 miesięcy po upływie okresu zawieszenia sąd nie zarządzi wykonania kary, skazanie

6) Por. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 marca 1965 r. w sprawie dozoru ochronnego nad osobami, którym wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono, oraz w sprawie nadzoru nad osobami warunkowo zwolnionymi (Dz. U. Nr 12, poz. 80).

7) W brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 listopada 1960 r. o zmianie przepisów dotyczących kary grzywny, kosztów i opłat sądowych w sprawach karnych (Dz. U. Nr 51, poz. 299).

Por. również wydane na podstawie tej ustawy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1961 r. w sprawie zasad i trybu potrąceń z wynagrodzenia na rachunek grzywny (Dz. U. Nr 13, poz. 62).

uważa się za niebyłe, a skazany odzyskuje prawa wyborcze, prawa udziału w wymiarze sprawiedliwości, prawa rodzicielskie lub opiekuńcze, prawa wykonywania zawodu oraz zdolność do uzyskania innych praw utraconych.

Rozdział X

Warunkowe zwolnienie

Art. 65—68 (utraciły moc).⁸⁾

Rozdział XI

Postępowanie z nieletnimi

Art. 69. § 1. Nie ulega karze:

- a) nieletni, który przed ukończeniem 13 lat popełnił czyn zabroniony pod groźbą kary;
- b) nieletni, który po ukończeniu 13 lat, a przed ukończeniem 17 lat, popełnił czyn taki bez rozeznania, tj. nie osiągnąwszy rozwoju umysłowego i moralnego w takim stopniu, by mógł rozpoznać znaczenie czynu i kierować swym postępowaniem.

§ 2. Do tych nieletnich sąd stosuje tylko środki wychowawcze, a mianowicie: upomnienie, oddanie pod dozór odpowiedzialny rodzicom, dotychczasowym opiekunom lub specjalnemu kuratorowi albo umieszczenie w zakładzie wychowawczym.

Art. 70. Nieletniego, który po ukończeniu 13 lat, a przed ukończeniem 17 lat, popełnił z rozeznaniem czyn zabro-

⁸⁾ Zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 31 października 1951 r. o warunkowym przedterminowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. Nr 58, poz. 399). Obecnie warunkowe zwolnienie uregulowane jest w ustawie z dnia 29 maja 1957 r. o warunkowym zwolnieniu osób odbywających karę pozbawienia wolności (jednolity tekst: Dz. U. z 1961 r. Nr 58, poz. 321).

niony pod groźbą kary, sąd skazuje na umieszczenie w zakładzie poprawczym.

Art. 71. Sąd mocen jest zastosować środki wychowawcze wobec nieletniego, który popełnił z rozeznaniem czyn zabroniony pod groźbą kary, jeżeli ze względu na okoliczności czynu, charakter nieletniego albo warunki jego życia i otoczenia, umieszczenie go w zakładzie poprawczym nie jest celowe.

Art. 72. Nieletni pozostaje w zakładzie poprawczym do ukończenia 21 roku życia.

Art. 73. § 1. Nieletniemu, który popełnił z rozeznaniem czyn zabroniony pod groźbą kary, a nie zagrożony karą śmierci lub dożywotniego więzienia, sąd mocen jest, jeżeli to uzna za celowe, zawiesić umieszczenie w zakładzie poprawczym tytułem próby na czas od roku do 3 lat.

§ 2. W okresie próby sąd stosuje do nieletniego środki wychowawcze.

§ 3. Jeżeli w okresie próby nieletni źle się prowadzi, sąd na wniosek zarządu zakładu wychowawczego, kuratora, ojca, matki lub opiekuna nieletniego albo z własnej inicjatywy może odwołać zawieszenie i umieścić nieletniego w zakładzie poprawczym.

§ 4. Jeżeli w okresie próby odwołanie zawieszenia nie nastąpiło, skazanie uważa się za niebyłe.

Art. 74. § 1. Zarząd zakładu poprawczego mocen jest, tytułem próby, umieścić nieletniego na czas określony poza zakładem.

§ 2. Nieletniego, tak umieszczonego, uważa się za pozostającego w zakładzie, który roztacza nad nim ścisły dozór.

§ 3. Zarząd zakładu mocen jest w każdej chwili takie umieszczenie odwołać.

Art. 75. § 1. Na wniosek zarządu zakładu poprawcze-

go lub z własnej inicjatywy sąd mocen jest warunkowo zwolnić na czas określony wychowawca, który przebył w zakładzie nie mniej niż 6 miesięcy.

§ 2. Warunkowo zwolnionego sąd oddaje pod dozór wyznaczonego w tym celu kuratora.

§ 3. Jeżeli warunkowo zwolniony źle się prowadzi, sąd mocen jest na wniosek zarządu zakładu poprawczego, kuratora, ojca, matki lub opiekuna nieletniego albo z własnej inicjatywy odwołać zwolnienie.

§ 4. Jeżeli w okresie warunkowego zwolnienia odwołanie nie nastąpiło lub jeżeli warunkowo zwolniony ukończył 21 rok życia, skazanie uważa się za niebyłe.

Art. 76. § 1. Jeżeli przeciw nieletniemu, który po ukończeniu 13 lat, a przed ukończeniem 17 lat, popełnił z roznaniem czyn zabroniony pod groźbą kary, wszczęto postępowanie karne po ukończonym 17 roku życia, a umieszczenie go w zakładzie poprawczym nie byłoby już celowe, należy mu wymierzyć karę w ustawie przewidzianą, stosując nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 2. W razie skazania takiego nieletniego kar dodatkowych nie orzeka się, z wyjątkiem kary przewidzianej w art. 44 lit. e).

Art. 77. Jeżeli skazany na umieszczenie w zakładzie poprawczym ukończył lat 20 przed rozpoczęciem wykonania wyroku, nie umieszcza się go w zakładzie poprawczym, lecz sąd, który wydał wyrok, wymierza mu karę według art. 76.

Art. 78. Jeżeli wychowaniec zakładu poprawczego, nie mający lat 17, popełnił czyn zabroniony pod groźbą kary, zarząd zakładu załatwia sprawę w drodze dyscyplinarnej.

Rozdział XII

Środki zabezpieczające

Art. 79. Jeżeli sprawcę czynu zabronionego pod groźbą kary uznano za nieodpowiedzialnego, a jego pozostawanie na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu, sąd zarządza jego umieszczenie w zamkniętym zakładzie dla psychicznie chorych albo w innym zakładzie leczniczym.

Art. 80. § 1. Jeżeli przestępcę uznano za mającego zmniejszoną zdolność rozpoznawania lub kierowania postępowaniem (art. 18 § 1), a jego pozostawanie na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu, sąd może zarządzić jego umieszczenie w zamkniętym zakładzie dla psychicznie chorych albo w innym zakładzie leczniczym.

§ 2. Jeżeli takiego przestępcę sąd skazał na karę pozbawienia wolności, to o tym, czy orzeczoną karę wykonać, sąd rozstrzyga po zwolnieniu przestępcy z zakładu leczniczego.

Art. 81. Czasu pobytu w zakładach, wymienionych w art. 79 i 80, nie oznacza się z góry. Sąd nie może zarządzić zwolnienia z zakładu wcześniej niż po upływie jednego roku.

Art. 82. § 1. Jeżeli czyn pozostaje w związku z nadużyciem napojów wyskokowych lub innych środków odurzających, sąd może zarządzić, by sprawcę, po ewentualnym odbyciu wymierzonej kary, umieszczono w odpowiednim zakładzie leczniczym na przeciąg 2 lat.

§ 2. O wcześniejszym zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd.

Art. 83. § 1. Jeżeli czyn pozostaje w związku ze wstrętem do pracy, sąd może zarządzić, by po odbyciu kary

umieszczono przestępcę w domu pracy przymusowej na przeciąg lat 5.

§ 2. Po upływie jednego roku sąd może zarządzić zwolnienie.

Art. 84. § 1. Sąd zarządza umieszczenie w zakładzie dla niepoprawnych, po odbyciu kary, przestępcy, u którego stwierdzono trzykrotny powrót do przestępstwa (art. 60 § 1), tudzież przestępcy zawodowego lub z nawyknięcia, jeżeli pozostawanie ich na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu.

§ 2. Zamknięcie w zakładzie trwa w miarę potrzeby, w każdym razie najmniej 5 lat; po upływie każdego pięcioletniego okresu sąd rozstrzyga, czy pozostawienie przestępcy w zakładzie na dalszy okres pięcioletni jest konieczne.

Art. 85. Jeżeli sprawcę czynu zabronionego pod groźbą kary uznano za nieodpowiedzialnego lub nie ulegającego karze albo jeżeli postępowanie umorzono, sąd może zastosować art. 48—50 tytułem środka zabezpieczającego.

Rozdział XIII

Przedawnienie

Art. 86. ⁹⁾ Nie można wszcząć postępowania karnego z powodu przestępstwa, popełnionego przed laty:

⁹⁾ W sprawach rozpoznawanych na podstawie dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o odpowiedzialności za klęskę wrześniową i faszyczację życia państwowego (Dz. U. Nr 5, poz. 46) terminy przewidziane w art. 86 lit. a) i b) k.k. wynoszą 25 lat.

Por. ustawa z dnia 22 kwietnia 1964 r. w sprawie wstrzymania biegu przedawnienia w stosunku do sprawców najcięższych zbrodni hitlerowskich popełnionych w okresie drugiej wojny światowej (Dz. U. Nr 15, poz. 86).

Por. również art. 13 ustawy z dnia 2 grudnia 1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308).

- a) dwudziestu, jeżeli czyn stanowi zbrodnię, za którą grozi kara śmierci lub dożywotniego więzienia;
- b) dziesięciu, jeżeli czyn stanowi inną zbrodnię;
- c) pięciu, jeżeli czyn stanowi występki.

Art. 87. ^{9) 10)} Nie można wydać wyroku skazującego, choćby w tym czasie (art. 86) przedsięwzięto jakąkolwiek czynność sędziowską w celu ścigania danego sprawcy z powodu danego przestępstwa, jeżeli od popełnienia przestępstwa upłynęło lat:

- a) dwadzieścia pięć, jeżeli czyn stanowi zbrodnię, za którą grozi kara śmierci lub dożywotniego więzienia;
- b) piętnaście, jeżeli czyn stanowi inną zbrodnię;
- c) dziesięć, jeżeli czyn stanowi występki.

Art. 88. Przedawnienie nie biegnie, jeżeli przepis ustawy nie pozwala na wszczęcie lub dalsze prowadzenie postępowania karnego; nie dotyczy to braku wniosku lub skargi prywatnej.

Art. 89. § 1. Nie można wykonać kary ani zastosować środków zabezpieczających, jeżeli od uprawomocnienia się wyroku skazującego upłynęło lat:

- a) trzydzieści, w razie skazania na karę śmierci lub dożywotniego więzienia;
- b) dwadzieścia, w razie skazania na karę więzienia;
- c) piętnaście, w razie skazania na karę aresztu lub grzywny.

§ 2. Przedawnienie kary nie biegnie w okresie odroczenia, przerwy lub warunkowego zawieszenia kary albo stosowania środka zabezpieczającego.

¹⁰⁾ W sprawach rozpoznawanych na podstawie dekretu z dnia 22 stycznia 1946 r. o odpowiedzialności za klęskę wrześniową i faszyczację życia państwowego (Dz. U. Nr 5, poz. 46) terminy przewidziane w art. 87 lit. a) i b) k.k. wynoszą 30 lat.

Rozdział XIV

Zatarcie skazania

Art. 90. § 1. Po upływie 10 lat od odbycia, darowania lub przedawnienia kary albo od zwolnienia z zakładu zabezpieczającego, sąd może zarządzić, na wniosek skazanego, zatarcie skazania.

§ 2. W stosunku do osób skazanych na utratę praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych, okres dziesięcioletni zaczyna biec od dnia odzyskania przez skazanego zdolności do nabycia utraconych praw.

§ 3. Jeżeli skazany przed uzyskaniem prawa do wniosku o zatarcie skazania popełnił nowe przestępstwo, za które wymierzono mu karę więzienia, natenczas dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.

§ 4. W razie zarządzenia zatarcia, skazanie uważa się za niebyłe. Zatarcie skazania pociąga za sobą zwłaszcza usunięcie wpisu o skazaniu z wszelkich rejestrów karnych.

Rozdział XV

Wyjaśnienie wyrażeń ustawowych

Art. 91. § 1. Najbliższy jest to krewny w linii wstępnej lub zstępnej, rodzeństwo, małżonek tudzież rodzice, rodzeństwo i dzieci małżonka.

§ 2. Bliski jest to osoba, która z tytułu pokrewieństwa, powinowactwa, przyjaźni lub obowiązku wdzięczności ma prawo liczyć na szczególne względy danej jednostki.

§ 3. Dokument jest to każdy przedmiot, stanowiący dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mogącej mieć znaczenie prawne.

§ 4. Groźba bezprawna jest to zarówno groźba spełnienia przestępstwa (groźba karalna), jako też groźba spo-

wodowania postępowania karnego lub rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego bliskich.

§ 5. Przez urzędnika należy rozumieć również osobę wojskową.

Rozdział XVI

Stosunek do ustaw szczególnych

Art. 92. Przepisy części ogólnej niniejszego kodeksu stosuje się do zbrodni i występków oraz kar i środków zabezpieczających, przewidzianych w innych ustawach, o ile ustawy te nie zawierają przepisów odmiennych.

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział XVII

Zbrodnie stanu

Art. 93—98 (uchylone).¹¹⁾

¹¹⁾ Przez art. 8 ustawy z dnia 5 kwietnia 1955 r. o przekazaniu sądom powszechnym dotychczasowej właściwości sądów wojskowych w sprawach karnych osób cywilnych, funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa publicznego, Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej (Dz. U. Nr 15, poz. 83).

W myśl art. 1 § 1 pkt 2 wyżej wymienionej ustawy do właściwości sądów powszechnych zostały przekazane sprawy o przestępstwa popełnione przez osoby cywilne i określone w następujących przepisach (art. 78—81) kodeksu karnego Wojska Polskiego (jednolity tekst: Dz. U. z 1957 r. Nr 22, poz. 107 z późniejszymi zmianami):

Art. 78. Kto usiłuje pozbawić Państwo Polskie niepodległego bytu lub oderwać część jego obszaru, podlega karze więzienia od lat 10 do 15 albo karze śmierci.

Art. 79. § 1. Kto usiłuje przemocą usunąć ustanowione organa władzy zwierzchniej Narodu albo zagarnąć ich władzę, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 albo karze śmierci.

Rozdział XVIII

Przestępstwa przeciw interesom zewnętrznym Państwa
i stosunkom międzynarodowym

Art. 99. Kto wchodzi w porozumienie z osobą działającą w interesie obcego państwa lub organizacji międzynarodowej w celu wywołania wojennych lub innych wrogich działań przeciw Państwu Polskiemu,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10.

Art. 100. § 1. Kto w czasie wojny działa na korzyść nieprzyjaciela albo na szkodę siły zbrojnej polskiej lub sprzymierzonej,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 101. § 1. Kto, będąc obywatelem polskim, przy-

§ 2. Kto usiłuje przemocą zmienić ustrój Państwa Polskiego, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 albo karze śmierci.

Art. 80. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w art. 78 lub 79, podlega karze więzienia.

Art. 81. § 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa, określonego w art. 78 lub 79, wchodzi w porozumienie z innymi osobami, podlega karze więzienia.

§ 2. Nie podlega karze, kto wzięwszy udział w porozumieniu doniesie o nim władzy, powołanej do ścigania przestępstw, zanim władza dowiedziała się o porozumieniu i zanim wynikły jakiegokolwiek ujemne skutki dla Państwa. Z bezkarności nie korzysta, kto doprowadził do powstania takiego porozumienia.

W myśl art. 3 ustawy z dnia 5 kwietnia 1955 r. do art. 85—88 (obecnie art. 78—81) k.k.W.P. mają zastosowanie przepisy ogólne kodeksu karnego z 1932 r.

muje obowiązki w wojsku nieprzyjacielskim lub takich obowiązków nie porzuca, choćby przez wstąpienie do obcego wojska uzyskał obce obywatelstwo,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca bierze udział w działaniach wojennych przeciw Państwu Polskiemu,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio albo karze śmierci.

Art. 102. Kto w czasie wojny, nie należąc do wojska nieprzyjacielskiego, przedsięwzięcia działania zbrojne przeciw Państwu Polskiemu,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio albo karze śmierci.

Art. 103. Kto ułatwia ucieczkę jeńcowi wojennemu, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 104. § 1. Kto w celu osłabienia ducha obronnego społeczeństwa rozpowszechnia w czasie wojny lub w okresie grożącej wojny wiadomości mogące ducha tego osłabić, podlega karze więzienia.

§ 2. Jeżeli sprawca, nie mając na celu osłabienia ducha obronnego, rozpowszechnia jednak wiadomości nieprawdziwe,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

Art. 105. § 1. Kto dostarcza dla wojska broni lub innego sprzętu wojennego, niezdatnych do użytku, podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Kto w czasie wojny lub w okresie grożącej wojny nie wykonywa umówionej dostawy dla wojska lub wykonywa ją niezgodnie z umową,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10.

§ 3. Tym samym karom podlegają dostawca, pośrednik, pełnomocnik lub funkcjonariusz dostawcy albo pośredni-

ka, którzy spowodowali dostarczenie przedmiotów niezdatnych do użytku lub niedotrzymanie umowy.

§ 4. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu.

Art. 106. Kto, będąc upoważniony do działania w imieniu Państwa Polskiego w stosunku z rządem obcego państwa, działa na szkodę Państwa Polskiego, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio.

Art. 107. Kto na szkodę Państwa Polskiego uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia dokumenty mogące mieć znaczenie dla stosunku prawnego z obcym państwem, podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 108. Kto w celu narażenia Państwa Polskiego na niebezpieczeństwo wojny lub zerwania stosunków dyplomatycznych przedsięwzięje działanie wrogie przeciw państwu obcemu,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 109. Kto, będąc obywatelem polskim, rozpowszechnia publicznie za granicą wiadomości nieprawdziwe w celu szkodenia interesom Państwa Polskiego,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 110. Kto wykracza przeciw wydanym przez Państwo Polskie przepisom, mającym na celu zabezpieczenie neutralności w czasie wojny,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 111. § 1. Kto na obszarze Państwa Polskiego dopuszcza się czynnej napaści na osobę naczelnika albo uwieczelnionego w Państwie Polskim dyplomatycznego przedstawiciela obcego państwa,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Kto taką osobę znieważa, podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 112. § 1. Kto na obszarze Państwa Polskiego znieważa, uszkadza lub usuwa godło, chorągiew lub banderę państwa obcego, wystawione publicznie przez jego przedstawicielstwo,

podlega karze aresztu do roku.

§ 2. Ściganie następuje w razie istnienia wzajemności.

Art. 113. ¹²⁾ § 1. Kto publicznie nawołuje do wojny zaciepnej,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Ściganie następuje tylko wtedy, gdy czyn, w § 1 określony, uznany jest za karalny przez ustawy państwa, przeciw któremu nawoływanie jest skierowane.

Rozdział XIX

Przestępstwa przeciwko zrzeczeniom prawa publicznego

Art. 114. Kto przemocą lub groźbą karalną bądź wywiera wpływ na czynności Sejmu, Senatu ¹³⁾, Zgromadzenia Narodowego ¹³⁾ lub Sejmu autonomicznego ¹⁴⁾, bądź tym czynnościami przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 10.

¹²⁾ Przepis nieaktualny w świetle przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1950 r. o obronie pokoju (Dz. U. Nr 58, poz. 521).

¹³⁾ Nieaktualne, ponieważ Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (Dz. U. Nr 33, poz. 232 z późniejszymi zmianami) nie zna parlamentu dwuizbowego.

¹⁴⁾ Nieaktualne, ponieważ ustawa konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r. zawierająca statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. Nr 73, poz. 497), powołująca sejm autonomiczny śląski, została uchylona przez art. 1 ustawy konstytucyjnej z dnia 6 maja 1945 r. o zniesieniu statutu organicznego województwa śląskiego (Dz. U. Nr 17, poz. 92).

Art. 115. Kto przemocą lub groźbą karalną bądź wywiera wpływ na czynności innego, niż określone w art. 114, zrzeczenia prawa publicznego, bądź tym czynnościom przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 116. Kto przemocą lub groźbą bezprawną bądź wywiera wpływ na wykonywanie mandatu posła, *senatora*¹³⁾ lub *członka Sejmu autonomicznego*¹⁴⁾, bądź temu wykonywaniu przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 117. Kto przemocą lub groźbą bezprawną bądź wywiera wpływ na wykonywanie mandatu członka zrzeczenia prawa publicznego, innego niż określone w art. 116, bądź temu wykonywaniu przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Rozdział XX

Przestępstwa przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych

Art. 118. Kto wbrew prawu wpływa na wynik głosowania w sprawach publicznych, odbywającego się na podstawie Konstytucji lub innej ustawy, a w szczególności:

- a) sporządza listę głosujących z pominięciem uprawnionych lub wpisaniem nieuprawnionych;
 - b) używa podstępu celem nieprawidłowego sporządzenia listy głosujących;
 - c) uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia protokoły lub inne dokumenty głosowania;
 - d) składa głos, nie będąc do tego uprawniony;
 - e) dopuszcza się nadużycia przy przyjmowaniu lub obliczaniu głosów,
- podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 119. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza:

- a) odbyciu zgromadzenia poprzedzającego głosowanie albo
 - b) swobodnemu wykonywaniu prawa głosowania albo
 - c) głosowaniu lub obliczaniu głosów,
- podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 120. Kto używa przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu celem wywarcia wpływu na sposób głosowania osoby uprawnionej lub celem powstrzymania jej od głosowania,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 121. Kto udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej uprawnionemu do głosowania lub innej osobie celem wywarcia wpływu na sposób głosowania osoby uprawnionej lub celem powstrzymania jej od głosowania,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 122. Kto, będąc uprawniony do głosowania, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą dla siebie lub innej osoby za głosowanie w sposób umówiony lub powstrzymanie się od głosowania albo takiej korzyści żąda,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 123. Kto przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą dla siebie lub innej osoby za wywarcie wpływu na sposób głosowania uprawnionego lub za powstrzymanie go od głosowania albo takiej korzyści żąda,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 124. Kto wbrew przepisom o tajności głosowania zapoznaje się z treścią cudzego głosu,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Rozdział XXI

Przestępstwa przeciwko władzom i urzędom

Art. 125. § 1. Kto dopuszcza się czynnej napaści na osobę *Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej*,¹⁵⁾

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Kto uwłacza czci lub powadze *Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej*,¹⁵⁾

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 126. Kto przemocą lub groźbą karalną wywiera wpływ na czynności urzędowe Rządu, Ministra lub Sądu, albo tym czynnościom przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 127.¹⁶⁾ Kto w miejscu lub w czasie zajęć urzędowych albo publicznie znieważa władzę, urząd, wojsko lub marynarkę wojenną albo ich jednostki,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

Art. 128. Kto podczas zajęć urzędowych organu państwowego lub *samorządowego*⁴⁾ w siedzibie lub poza siedzibą urzędu zachowuje się w sposób nieprzyzwoity,

podlega karze aresztu do miesięcy 6 lub grzywny.

Art. 129.¹⁶⁾ Kto używa przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia urzędnika albo osoby do pomocy urzędnikowi przybranej do zaniechania prawnej czynności urzędowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 130.¹⁶⁾ Kto używa przemocy lub groźby bezpraw-

¹⁵⁾ Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r. (Dz. U. Nr 33, poz. 232 z późniejszymi zmianami) nie zna urzędu *Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej*; obecnie w myśl art. 25 Konstytucji funkcje głowy Państwa sprawuje Rada Państwa.

¹⁶⁾ Por. ustawa z dnia 22 maja 1958 r. o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (Dz. U. Nr 34, poz. 152).

nej w celu zmuszenia urzędnika do przedsięwzięcia czynności urzędowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 131.¹⁶⁾ Jeżeli czynu przewidzianego w art. 129 lub 130 dopuszcza się trzy lub więcej osób działających w porozumieniu, każda z nich

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 132.¹⁶⁾ § 1. Kto znieważa urzędnika albo osobę, do pomocy urzędnikowi przybraną, podczas pełnienia obowiązków służbowych,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Tym samym karom podlega, kto znieważa osobę należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa, konsula obcego państwa albo duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego — podczas pełnienia przez nich obowiązków służby lub powołania.

Art. 133. § 1.¹⁶⁾ Kto dopuszcza się czynnej napaści na urzędnika lub osobę do pomocy urzędnikowi przybraną, podczas lub z powodu pełnienia obowiązków służbowych,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynnej napaści na osobę, należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa, na konsula obcego państwa albo na duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego — podczas lub z powodu pełnienia przez nich obowiązków służby lub powołania.

Art. 134. Kto udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej urzędnikowi albo innej osobie, aby skłonić urzędnika do naruszenia obowiązku służbowego,

podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

Art. 135. Kto udziela korzyści majątkowej lub osobistej

urzędnikowi albo innej osobie za naruszenie przez urzędnika obowiązku służbowego,

podlega karze więzienia do lat 3 i grzywny.

Art. 136. Kto, przywłaszczając sobie uprawnienia urzędnika, wykonywa czynność urzędową,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 137. Kto używa podstępnych zabiegów celem uzyskania stanowiska urzędnika lub uprawnienia do wykonywania czynności urzędowej,

podlega karze więzienia do lat 2.

Art. 138. Kto uszkadza lub usuwa spod rozporządzenia władzy państwowej lub *samorządowej*⁴⁾ przedmiot, znajdujący się w przechowaniu z jej polecenia,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 139. Kto uszkadza, usuwa lub czyni bezskutecznymi znaki prawnie umieszczone przez władzę państwową lub *samorządową*⁴⁾ w celu stwierdzenia tożsamości przedmiotu, zamknięcia go lub poddania rozporządzeniu władzy,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Rozdział XXII

Fałszywe zeznania

Art. 140. § 1. Kto, składając zeznanie, mające służyć za dowód dla sądu lub innej władzy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 2. Warunkiem odpowiedzialności jest, by przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, bądź uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fał-

szywe zeznanie, bądź odebrał od niego przysięgę albo zapewnienie, zastępujące przysięgę.¹⁷⁾

Art. 141. Nie podlega karze, kto, nie będąc uprzedzony o prawie odmowy zeznania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karną, grożącą jemu samemu lub jego najbliższym.

Art. 142. W przypadkach, wymienionych w art. 140, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub sprawcę od kary uwolnić, jeżeli:

- a) fałszywe zeznanie dotyczy okoliczności, nie mogących mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, albo
- b) sprawca czynu sprostuje fałszywe zeznanie, zanim nastąpi rozstrzygnięcie sprawy przez sąd lub inną władzę, przed którą zeznawał.

Rozdział XXIII

Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości

Art. 143. Kto fałszywie oskarża inną osobę przed władzą lub przed urzędem, powołanymi do ścigania, o czyn karany w drodze sądowej, administracyjnej lub dyscyplinarnej,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 144. Kto przez tworzenie fałszywych dowodów lub inne zabiegi podstępne skierowuje przeciw określonej osobie ściganie o czyn karany w drodze sądowej, administracyjnej lub dyscyplinarnej albo w toku ścigania czynności takie przedsięwzię, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 145. § 1. Kto zataja dowody niewinności osoby

¹⁷⁾ Obecnie: przyrzeczenie.

podejrzanej o czyn karany w drodze sądowej, administracyjnej lub dyscyplinarnej,

podlega karze aresztu lub grzywny.

§ 2. Nie podlega karze, kto zataja dowody niewinności z obawy przed odpowiedzialnością karną lub hańbą grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

Art. 146. Kto fałszywie oskarża sam siebie przed władzą lub przed urzędem, powołanymi do ścigania, o zbrodnię lub występki,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 147. Kto zawiadamia władzę lub urząd, powołane do ścigania, o popełnieniu zbrodni lub występkę, wiedząc, że takiego przestępstwa nie popełniono,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 148. § 1. Kto utrudnia lub udaremnia postępowanie karne, pomagając sprawcy przestępstwa uniknąć odpowiedzialności karnej, w szczególności kto sprawcę ukrywa, zacierając ślady przestępstwa, uszkadza, ukrywa, podrabia lub przerabia środki dowodowe albo odbywa za skazanego karę pozbawienia wolności,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 2. Nie podlega karze, kto udziela pomocy określonej w § 1 osobie najbliższej albo z obawy przed odpowiedzialnością karną, grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

§ 3. Sąd może uwolnić od kary sprawcę, który udzielił pomocy osobie bliskiej.

Art. 149. Kto używa przemocy lub groźby bezprawnej w celu wywarcia wpływu na czynności świadka, biegłego, tłumacza, ławnika lub przysięgłego¹⁸⁾ albo w związku

¹⁸⁾ Nieaktualne, ponieważ dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 15 sierpnia 1944 r. o wprowadzeniu sądów przysięgłych został uchylony przez art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 1949 r. o zmianie Prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 32, poz. 237).

z tymi czynnościami dopuszcza się na nich czynnej napaści, podlega karze więzienia do lat 3.

Rozdział XXIV

Uwolnienie pozbawionego wolności

Art. 150. § 1. Kto uwalnia się sam, będąc pozbawiony wolności na podstawie polecenia sądowego lub prawnego nakazu władzy publicznej,

podlega karze aresztu do miesięcy 6 lub grzywny.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w porozumieniu z innymi osobami albo używa przemocy lub groźby bezprawnej, albo uszkadza miejsce uwięzienia,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 3. Kto wchodzi w porozumieniu z innymi uwięzionymi w celu uwolnienia się z zamknięcia według ułożonego planu i w przewidywaniu użycia przemocy, groźby lub uszkodzenia miejsca zamknięcia,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 151. § 1. Kto osobę, pozbawioną wolności na podstawie polecenia sądowego lub prawnego nakazu władzy publicznej, uwalnia albo ułatwia jej ucieczkę,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze aresztu do roku.

Rozdział XXV

Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu

Art. 152. Kto publicznie lży lub wyszydza Naród albo Państwo Polskie,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 153. Kto znieważa godło, chorągiew, banderę, fla-

gę, sztandar lub inny polski znak państwowy albo znak taki wystawiony publicznie uszkadza lub usuwa,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 154.¹⁶⁾ § 1. Kto publicznie nawołuje do popełnienia przestępstwa lub je pochwała,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu,

§ 2. Jeżeli czyn, określony w § 1, *dotyczy zbrodni stanu*¹⁹⁾, to sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 155. § 1. Kto w celu rozpowszechnienia sporządza, przechowuje lub przewozi pisma, druki lub wizerunki, nawołujące do popełnienia przestępstwa lub zawierające pochwałę przestępstwa,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn, określony w § 1, *dotyczy zbrodni stanu*,¹⁹⁾ sprawca

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 156.¹⁶⁾ Kto publicznie nawołuje do nieposłuszeństwa lub przeciwdziałania ustawom lub prawnym rozporządzeniom władzy,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 157. Kto w celu rozpowszechnienia sporządza, przechowuje lub przewozi pisma, druki lub wizerunki, nawołujące do nieposłuszeństwa lub przeciwdziałania ustawom lub prawnym rozporządzeniom władzy,

podlega karze więzienia do roku lub aresztu do roku.

Art. 158. Kto dopuszcza się czynów, określonych w art.

¹⁹⁾ Rozdział XVII „Zbrodnie stanu” (art. 93—98) został uchylony przez art. 8 ustawy z dnia 5 kwietnia 1955 r. o przekazaniu sądom powszechnym dotychczasowej właściwości sądów wojskowych, w sprawach karnych osób cywilnych, funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa publicznego, Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej (Dz. U. Nr 15, poz. 83).

154 lub 156, choćby niepublicznie, lecz w stosunku do nieletnich poniżej lat 17 lub wojskowych,

podlega karom przewidzianym w tych przepisach.

Art. 159. § 1. Kto przed rozprawą główną rozpowszechnia publicznie wiadomości z dochodzenia lub śledztwa, bez zezwolenia władzy prowadzącej dochodzenie lub śledztwo,

podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

§ 2. Kto rozpowszechnia wiadomości z tajnej rozprawy sądowej,

podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

Art. 160.²⁰⁾ Kto nabywa lub w jakimkolwiek celu przyjmuje rzecz uzyskaną za pomocą przestępstwa albo pomaga do jej zbycia lub ukrycia,

podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

Art. 161.²⁰⁾ Kto nabywa lub w jakimkolwiek celu przyjmuje rzecz, o której na podstawie towarzyszących okoliczności powinien przypuszczać, że została uzyskana za pomocą przestępstwa, albo pomaga do jej zbycia lub ukrycia,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

Art. 162. Kto nie opuści zbiegowiska publicznego, pomimo trzykrotnego, opartego na prawie, wezwania właściwej władzy,

podlega karze aresztu do roku.

Art. 163.¹⁶⁾ Kto bierze udział w zbiegowisku publicznym, które wspólnymi siłami dopuszcza się przestępstwa, określonego w art. 129 lub 130, albo zamachu gwałtownego na osobę lub mienie,

podlega karze więzienia do lat 5.

²⁰⁾ Por. ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego (Dz. U. Nr 23, poz. 149).

Art. 164. § 1. Kto bierze udział w zgromadzeniu lub w zebraniu, mającym na celu przestępstwo,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Kto takie zgromadzenie lub zebranie urządza lub nim kieruje,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 165. § 1. Kto bierze udział w związku, którego istnienie, ustrój lub cel ma pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Kto taki związek zakłada lub nim kieruje, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 166. § 1. Kto bierze udział w związku mającym na celu przestępstwo,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Kto taki związek zakłada lub nim kieruje, podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 167. § 1. Kto bierze udział w bezprawnie utworzonym związku zbrojnym,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Kto taki związek zakłada, kieruje nim lub dostarcza mu broń,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5.

Art. 168. Kto znieważa zwłoki ludzkie lub miejsce spoczynku zmarłego albo złośliwie przeszkadza pogrzebowi lub obrzędowi żałobnemu,

podlega karze aresztu do lat 2.

Art. 169. Kto zabiera z posiadania osoby uprawnionej zwłoki ludzkie lub ich części,

podlega karze aresztu do miesięcy 6 lub grzywny.

Art. 170. Kto publicznie rozpowszechnia fałszywe wiadomości, mogące wywołać niepokój publiczny, podlega karze aresztu do lat 2 i grzywny.

Art. 171. Kto publicznie rozpowszechnia fałszywe wiadomości lub używa innych środków podstępnych celem oddziaływania na obieg lub cenę przedmiotu obrotu *giełdowego*^{20a)} lub przedmiotu pierwszej potrzeby,

podlega karze więzienia do lat 3.

Rozdział XXVI

Przestępstwa przeciw uczuciom religijnym²¹⁾

Art. 172. Kto publicznie Bogu bluźni, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 173. Kto publicznie *łży* lub wyszydza uznane prawnie wyznanie lub związek religijny, jego dogmaty, wierzenia lub obrzędy albo znieważa przedmiot jego czci religijnej lub miejsce przeznaczone do wykonywania jego obrzędów religijnych,

podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 174. Kto złośliwie przeszkadza publicznemu zbiorowemu wykonywaniu aktu religijnego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego, podlega karze aresztu do lat 2.

^{20a)} Nieaktualne, ponieważ przepisy o organizacji giełd (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1924 r. — Dz. U. z 1930 r. Nr 23, poz. 209 z późniejszymi zmianami) zostały uchylone przez art. 13 dekretu z dnia 21 września 1950 r. o Państwowej Inspekcji Handlowej (Dz. U. z 1950 r. Nr 44, poz. 396 i z 1954 r. Nr 15, poz. 56).

²¹⁾ Przepisy tego rozdziału (art. 172—174) zostały uchylone w zakresie unormowanym przez dekret z dnia 5 sierpnia 1949 r. o ochronie wolności sumienia i wyznania (Dz. U. Nr 45, poz. 334).

Rozdział XXVII

Falszowanie pieniędzy, papierów wartościowych,
znaków urzędowych i narzędzi mierniczych

Art. 175. § 1. Kto podrabia lub przerabia polski lub obcy pieniądz kruszczowy lub papierowy albo usuwa oznakę jego umorzenia,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 2.

§ 2. Przepisy § 1 stosuje się do dokumentów na okaziciela, zawierających obowiązek wypłaty kapitału, odsetek lub udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce.

Art. 176. Kto zmniejsza zawartość kruszcu w pieniądzu kruszczowym polskim lub obcym,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 177. Kto określony w art. 175 lub 176 pieniądz lub papier puszcza w obieg albo go w tym celu przyjmuje, przewozi lub przechowuje,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 178. Kto puszcza w obieg pieniądz lub papier, określony w art. 175 lub 176, który sam otrzymał jako prawdziwy lub pełnowartościowy,

podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

Art. 179. Kto w celu spełnienia czynu, określonego w art. 175 lub 176, sporządza, nabywa albo przechowuje środki techniczne,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 180. § 1. Kto w celu spełnienia czynu, określonego w art. 175, 176 lub 177, wchodzi w porozumienie z innymi osobami,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Nie podlega karze, kto, wzięwszy udział w porozumieniu, doniesie o nim władzy, powołanej do ścigania

przestępstwa, zanim władza dowiedziała się o porozumieniu. Z bezkarności nie korzysta, kto doprowadził do powstania takiego porozumienia.

Art. 181. Kto w celu użycia lub puszczenia w obieg podrabia lub przerabia urzędowy znak wartościowy albo kto taki znak podrobiony lub przerobiony puszcza w obieg, przechowuje, nabywa lub go używa,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 182. Kto w celu użycia lub puszczenia w obieg usuwa oznakę umorzenia z urzędowego znaku wartościowego, albo kto taki znak po usunięciu oznaki umorzenia puszcza w obieg, przechowuje, nabywa lub go używa,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 183. Kto w celu użycia w obrocie publicznym podrabia lub przerabia znaki urzędowe, mające stwierdzić upoważnienie, uiszczenie opłaty skarbowej lub wynik badania, albo kto w obrocie publicznym używa przedmiotów opatrzonych takimi podrobionymi lub przerobionymi znakami,

podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 184. Kto w celu podrobienia lub przerobienia znaków urzędowych, określonych w art. 181 lub 183, sporządza, nabywa lub przechowuje środki techniczne,

podlega karze więzienia do lat 2.

Art. 185. Kto podrabia lub przerabia zalegalizowane narzędzia miernicze albo takie narzędzia przechowuje lub ich w obrocie publicznym używa,

podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 186. § 1. Pieniądze, papiery i znaki wartościowe, podrobione lub przerobione, albo z których usunięto oznaki umorzenia, oraz podrobione lub przerobione narzędzia miernicze, jak również środki techniczne, określone w art.

179 lub 184, ulegają przypadkowi, choćby nie były własnością sprawcy.

§ 2. Podrobione lub przerobione znaki urzędowe, określone w art. 183, należy usunąć, choćby to miało być połączone ze zniszczeniem przedmiotu.

Rozdział XXVIII

Przestępstwa przeciwko dokumentom

Art. 187. Kto w celu użycia za autentyczny podrabia lub przerabia dokument albo podrobionego lub przerobionego dokumentu za autentyczny używa,
podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 188. Kto w celu podrobienia lub przerobienia dokumentu podrabia, przerabia lub nabywa pieczęć, stempel lub inne narzędzie,
podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 189. Kto uszkadza lub ukrywa dokument, którym nie ma prawa wyłącznie rozporządzać,
podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 190. § 1. Kto znaki graniczne uszkadza, usuwa, przesuwa lub czyni niewidocznymi albo fałszywie wystawia,
podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Kto znaki wodne uszkadza, usuwa, przesuwa lub czyni niewidocznymi albo fałszywie wystawia,
podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 191. Kto w celu użycia za autentyczne podrabia lub przerabia świadectwo tożsamości lub świadectwo dotyczące stosunków osobistych albo takiego podrobionego lub przerobionego świadectwa używa lub je zbywa,
podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 192. § 1. Osoba publicznego zaufania, jako też le-

karz, weterynarz lub położna, poświadczający nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto takiego świadectwa używa.

Art. 193. Kto wyłudza poświadczenie nieprawdy przez podstępne wprowadzenie w błąd urzędnika lub osoby publicznego zaufania albo kto takiego świadectwa używa,
podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 194. Kto wypełnia blankiet, zaopatrzony cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę albo kto takiego dokumentu używa,
podlega karze więzienia do lat 3.

Rozdział XXIX

Przestępstwa przeciwko stanowi cywilnemu i dowodom tożsamości

Art. 195. Kto bezprawnie zmienia stan cywilny swój lub innej osoby,
podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 196.²²⁾ Kto korzysta z cudzych dowodów tożsamości lub własnych dowodów tożsamości innemu w tym celu używa,
podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Rozdział XXX

Przestępstwa przeciwko małżeństwu

Art. 197. Kto zawiera małżeństwo, pomimo że jego poprzednie małżeństwo nie było rozwiązane ani uznane

²²⁾ Patrz art. 20 dekretu z dnia 22 października 1951 r. o dowodach osobistych (jednolity tekst: Dz. U. z 1962 r. Nr 2, poz. 5).

za nieważne, albo kto zawiera małżeństwo z osobą, której poprzednie małżeństwo nie było rozwiązane ani uznane za nieważne,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 198. § 1. Kto w związku z zawarciem małżeństwa własnego lub cudzego dopuszcza się czynu powodującego nieważność tego małżeństwa, jeżeli unieważnienie nastąpiło,

podlega karze więzienia do lat 3.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek małżonka pokrzywdzonego.

Rozdział XXXI

Przestępstwa przeciwko opiece i nadzorowi

Art. 199. Kto wbrew woli osoby, mającej prawo opieki lub nadzoru, uprowadza lub zatrzymuje nieletniego poniżej lat 17 albo osobę znajdującą się pod opieką lub nadzorem z powodu nienormalności lub nieprzytomności,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 200. Kto wbrew obowiązkowi opieki lub nadzoru porzuca dziecko poniżej lat 13 albo osobę znajdującą się pod opieką lub nadzorem z powodu nienormalności lub nieprzytomności,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 201. § 1. Kto przez złośliwe uchylanie się od wykonania ciężącego na nim z mocy ustawy obowiązku łożenia na utrzymanie osoby najbliższej doprowadza tę osobę do nędzy lub do konieczności korzystania ze wsparcia,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto czynu określonego w § 1 dopuszcza się względem innej osoby, jeżeli obowiązek łożenia na jej utrzymanie został stwierdzony prawomocnym lub podlegającym wykonaniu orzeczeniem sądu.

§ 3. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, a w razie jego śmierci, spowodowanej przestępstwem określonym w § 1 lub 2 — z urzędu.

Art. 202. Kto uchyla się od wykonania ciężącego na nim obowiązku przedsięwzięcia starań, koniecznych do utrzymania życia lub zdrowia innej osoby, i przez to spowoduje niebezpieczeństwo jej śmierci,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Rozdział XXXII

Nierząd

Art. 203. Kto dopuszcza się czynu nierządowego względem osoby poniżej lat 15 albo osoby zupełnie lub częściowo pozbawionej zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swym postępowaniem,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 204. § 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną albo podstępem doprowadza inną osobę do poddania się czynowi nierządowemu lub do wykonania takiego czynu,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 205. § 1. Kto przez nadużycie stosunku zależności lub wyzyskanie krytycznego położenia doprowadza inną osobę do poddania się czynowi nierządowemu lub do wykonania takiego czynu,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 206. Kto spółkuje z krewnym w linii prostej, bratem lub siostrą,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 207. Kto z chęci zysku ofiarowuje się osobie tej samej płci do czynu nierządowego,

podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 208. Kto z chęci zysku ułatwia cudzy nierząd, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 209. Kto czerpie z cudzego nierządu zyski, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 210. Kto nakłania inną osobę do zawodowego od dawania się nierządowi, podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

Art. 211. Kto wywozi z kraju inną osobę w celu przeznaczenia jej do uprawiania zawodowego nierządu, podlega karze więzienia do lat 10 i grzywny.

Art. 212. Kto dopuszcza się przestępstwa, określonego w art. 208—211, względem własnej żony, dziecka, pasierba, wnuka, osoby oddanej pod nadzór, w opiekę lub na wychowanie, albo względem nieletniego poniżej lat 21, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 i grzywny.

Art. 213. Kto dopuszcza się czynu nierządowego publicznie lub w obecności nieletniego poniżej lat 15, podlega karze aresztu do roku.

Art. 214. § 1. Kto rozpowszechnia pisma, druki, wizerunki lub inne przedmioty, mające charakter pornograficzny,

podlega karze aresztu do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechnienia takie pisma, druki, wizerunki lub przedmioty sporządza, przechowuje lub przewozi.

Rozdział XXXIII

Sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego

Art. 215.¹⁾ § 1. Kto sprowadza niebezpieczeństwo pożaru, zalewu, zaważenia się budowli albo katastrofy w komunikacji lądowej, wodnej lub powietrznej, podlega karze więzienia.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Art. 216. § 1. Kto sprowadza niebezpieczeństwo powszechne dla życia lub zdrowia ludzkiego albo w znacznych rozmiarach dla mienia przez użycie materiałów wybuchowych lub łatwopalnych albo gazów, podlega karze więzienia.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Art. 217. § 1. Kto sprowadza niebezpieczeństwo powszechne dla życia lub zdrowia ludzkiego albo w znacznych rozmiarach dla mienia:

- a) przez uszkodzenie lub nadużycie urządzeń użyteczności publicznej, jako to: urządzeń dostarczających wody, światła, ciepła lub energii, urządzeń ochronnych w kopalniach i fabrykach, albo
 - b) przez rozszerzanie lub udaremnianie tłumienia zarazy ludzkiej, zwierzęcej lub roślinnej, albo
 - c) przez inne działania wśród okoliczności szczególnie niebezpiecznych,
- podlega karze więzienia.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Art. 218. Kto czyni przygotowania do spełnienia przestępstwa, określonego w art. 215 § 1, 216 § 1, 217 § 1, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 219 § 1. Kto w celu spełnienia przestępstwa, określonego w art. 215 § 1, 216 § 1, 217 § 1, wchodzi w porozumienie z innymi osobami, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Nie podlega karze, kto, wzięwszy udział w porozumieniu, doniesie o nim władzy, powołanej do ścigania przestępstw, zanim władza dowiedziała się o porozumieniu i zanim wynikły jakiegokolwiek ujemne skutki dla ży-

cia ludzkiego lub mienia. Z bezkarności nie korzysta, kto doprowadził do powstania takiego porozumienia.

Art. 220. W przypadkach, określonych w art. 215—219, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub od kary uwolnić, jeżeli sprawca własnym działaniem w całości lub w części odwrócił grożące niebezpieczeństwo.

Art. 221. Kto, wiedząc o niebezpieczeństwie powszechnym, grożącym życiu lub zdrowiu ludzkiemu albo mieniu w znacznych rozmiarach, przeszkadza działaniu, mającemu na celu zapobieżenie temu niebezpieczeństwu, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 222. § 1. Kto bez zezwolenia gromadzi lub przechowuje zapasy broni lub amunicji albo materiały lub przyrządy wybuchowe, albo inne przedmioty mogące spowodować niebezpieczeństwo powszechne,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Tym samym karom podlega, kto bez zezwolenia wyrabia materiał lub przyrząd wybuchowy albo inny przedmiot mogący spowodować niebezpieczeństwo powszechne.

Rozdział XXXIV

Przestępstwa przeciwko urządzeniom użyteczności publicznej

Art. 223. Kto utrudnia lub uniemożliwia powszechne korzystanie z urządzeń użyteczności publicznej, przeznaczonych do komunikacji publicznej lub publicznego porozumiewania się,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 224. Kto utrudnia lub uniemożliwia prawidłowe działanie szpitali, urządzeń użyteczności publicznej, dostarczających wody, światła, ciepła lub energii albo służących do kanalizacji,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Rozdział XXXV

Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu

Art. 225. § 1. Kto zabija człowieka, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio albo karze śmierci.

§ 2. Kto zabija pod wpływem silnego wzruszenia, podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 226. Matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 227. Kto zabija człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 228. Kto namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza człowieka do targnięcia się na własne życie, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 229. Kto zawiera umowę, oddającą losowi rozstrzygnięcie pytania, która strona ma odebrać sobie życie, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 230. § 1.¹⁾ Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli śmierć wynikła z umyślnego uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia, spędzenia płodu lub porzucenia, określonego w art. 200, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 231—234 (utraciły moc).²³⁾

Art. 235. § 1.¹⁶⁾ Kto:

a) pozbawia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia albo

²³⁾ Z dniem 8 maja 1956 r. w myśl ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 12, poz. 61).

b) powoduje inne trwałe kalectwo, ciężką chorobę nieuleczalną, chorobę zagrażającą życiu albo trwałą chorobę psychiczną lub trwałą niezdolność do pracy zawodowej,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 236. § 1.¹⁶⁾ Kto powoduje:

a) uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, które nie zagrażają życiu lub zagrażają mu tylko chwilowo, a naruszają czynność narządu ciała co najmniej na przeciąg dni 20, albo

b) trwałe zeszpecenie lub trwałe zniekształcenie ciała, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2.¹⁾ Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze więzienia do roku lub aresztu do roku.

Art. 237.²⁴⁾ § 1.¹⁶⁾ Kto powoduje uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia inne niż określone w art. 235 i 236, podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2.¹⁾ Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do miesięcy 6 lub grzywny.

§ 3. Ściganie przestępstw, określonych w § 1 i 2, odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Art. 238. § 1. Kto w pojedynku zabija człowieka albo zadaje mu uszkodzenie ciała, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 2. Sekundantów sąd może uwolnić od kary.

Art. 239.²⁴⁾ § 1.¹⁶⁾ Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną, podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

²⁴⁾ Por. ustawa z dnia 2 grudnia 1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308).

§ 2. Jeżeli czyn został wywołany przez wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego lub jeżeli pokrzywdzony odpowiedział czynem tego samego rodzaju — sąd może sprawcę od kary uwolnić.

§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Art. 240.¹⁶⁾ ²⁵⁾ § 1. Kto bierze udział w bójce lub w pobiciu człowieka, jeżeli stąd wynikło uszkodzenie, określone w art. 235 lub 236,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Kto bierze udział w bójce lub pobiciu człowieka, jeżeli stąd wynikła śmierć,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 241.¹⁶⁾ ²⁵⁾ Kto, biorąc udział w bójce lub w pobiciu człowieka, używa broni, noża lub innego niebezpiecznego narzędzia,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 242. § 1.¹⁾ Kto naraża życie człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo,

podlega karze więzienia do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca ma obowiązek troszczenia się lub nadzoru w stosunku do narażonego na niebezpieczeństwo,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 3.¹⁾ Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Art. 243. § 1. Kto porzuca w położeniu, grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia, osobę, względem której ma obowiązek troszczenia się lub nadzoru, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do roku.

²⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 5 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o zastrzeżeniu odpowiedzialności karnej za chuligaństwo (Dz. U. Nr 34, poz. 152).

Art. 244. Kto bez upoważnienia udziela innej osobie trucizny odurzającej,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 245. § 1. Kto, będąc dotknięty chorobą weneryczną, naraża inną osobę na zarażenie tą chorobą,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawcą jest małżonek pokrzywdzonego, ściąganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 246. Kto znęca się fizycznie lub moralnie nad pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy osobą nieletnią poniżej lat 17 lub bezradną,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 247. Kto nie udziela pomocy człowiekowi, znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia, mogąc to uczynić bez narażenia siebie lub osób bliskich na niebezpieczeństwo osobiste,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Rozdział XXXVI

Przestępstwa przeciwko wolności

Art. 248. § 1. Kto człowieka pozbawia wolności,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli pozbawienie wolności trwało dłużej niż 14 dni albo łączyło się ze szczególnym udrczeniem lub z oddaniem we władztwo obcego państwa, albo w innych szczególnie ciężkich przypadkach, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 249. Kto powoduje oddanie innej osoby w stan niewolnictwa, kto uprawia handel niewolnikami lub bierze udział w przedsiębiorstwie z tym związanym,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5.

Art. 250.¹⁰⁾ Kto grozi innej osobie popełnieniem zbrodni

lub występku na jej szkodę lub szkodę bliskich, jeżeli zachodzi prawdopodobieństwo spełnienia zapowiedzi i groźba może wzbudzić obawę w zagrożonym,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 251.¹⁰⁾ Kto przemocą lub groźbą bezprawną zmusza inną osobę do działania, zaniechania lub znoszenia,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 252.²⁴⁾ § 1.¹⁰⁾ Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia, przedsiębiorstwa, posiadłości ogrodzonej w związku z mieszkaniem lub ogrodzonej i służącej za miejsce pobytu, albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

§ 2. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Rozdział XXXVII

Naruszenie tajemnicy

Art. 253.²⁴⁾ § 1. Kto bez uprawnienia otwiera zamknięte pismo, dla niego nie przeznaczone, albo przywłaszcza sobie lub niszczy cudzą korespondencję, zanim adresat się z nią zapoznał, albo przyłącza się do przewodu, służącego do podawania wiadomości, albo podstępnie uzyskuje nie przeznaczoną dla niego wiadomość telefoniczną lub telegraficzną,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

§ 2. Kto tak uzyskaną wiadomość ogłasza albo rozgłasza,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

§ 3. Ściganie przestępstw, określonych w § 1 i 2, odbywa się z oskarżenia prywatnego, a jeżeli dotyczy korespondencji lub wiadomości, przeznaczonych dla władz lub

urzędów państwowych — następuje także na wniosek właściwej władzy lub urzędu.

Art. 254. § 1. Kto wbrew swemu obowiązкови wyjawia prywatną tajemnicę, z którą zapoznał się w związku z wykonywaniem swego zawodu lub funkcji publicznej, podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Przepęstwa tego dopuścić się może także osoba pomocna przy wykonywaniu zawodu lub funkcji publicznej.

§ 3. Nie ma przepęstwa, jeżeli wyjawiający tajemnicę czyni to ze względu na uzasadniony interes publiczny lub prywatny.

§ 4. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Rozdział XXXVIII

Zniewagi

Art. 255.²⁴⁾ § 1. Kto pomawia inną osobę, instytucję lub zrzeszenie, choćby nie mające osobowości prawnej, o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć je w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności,

podlega karze aresztu do lat 2 i grzywny.

§ 2. Nie ma przepęstwa, jeżeli zarzut był prawdziwy. Jeżeli zarzut uczyniony był publicznie, to dowód prawdy przeprowadzić wolno tylko wówczas, gdy sprawca działał w obronie uzasadnionego interesu publicznego lub prywatnego, własnego lub cudzego, a nadto dowód nie dotyczy okoliczności życia prywatnego lub rodzinnego.

§ 3. Wyrok skazujący należy na wniosek oskarżyciela ogłosić w czasopiśmie na koszt skazanego.

§ 4. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

§ 5. W razie zniesławienia urzędnika, ściganie może nastąpić również na wniosek władzy przełożonej.

Art. 256.²⁴⁾ § 1.¹⁶⁾ Kto obraża godność osobistą innej osoby w jej obecności albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby obraza do osoby tej dotarła,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

§ 2. Jeżeli obrazę wywołało wyzywające zachowanie się obrażonego lub jeżeli obrażony odpowiedział obrazą wzajemną lub naruszeniem nietykalności cielesnej, sąd może sprawcę od kary uwolnić.

§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

§ 4. W razie obrazy urzędnika z powodu pełnienia obowiązków służbowych, ściganie może nastąpić również na wniosek władzy przełożonej.

Rozdział XXXIX

Przepęstwa przeciwko mieniu

Art. 257.²⁰⁾ § 1. Kto zabiera innej osobie cudze mienie ruchome w celu przywłaszczenia, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a gdy sprawca z nędy zabrał celem użycia małej wartości przedmiot pierwszej potrzeby — nawet od kary uwolnić.

§ 3. Jeżeli przepęstwo popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 258. Kto używa przemocy albo grozi użyciem natchmiastowego gwałtu na osobie, aby utrzymać się w posiadaniu cudzego mienia ruchomego, zabranego komu in-

nemu w celu przywłaszczenia, lub aby uniknąć bezpośredniego pościgu,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 259. Kto zabiera innej osobie cudze mienie ruchome w celu przywłaszczenia, używając przemocy albo grożąc użyciem natychmiastowego gwałtu na osobie, albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności,

podlega karze więzienia.

Art. 260. Kto uzbraja lub przysposabia statek morski, przeznaczony do dokonania na morzu przestępstwa z art. 259, lub na takim statku przyjmuje służbę,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 261. Kto w celu osiągnięcia dla siebie lub innego korzyści majątkowej przemocą lub groźbą użycia natychmiastowego gwałtu na osobie zmusza inną osobę do rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 262.²⁰⁾ § 1. Kto przywłaszcza sobie cudze mienie ruchome,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Kto przywłaszcza sobie powierzone mu mienie, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 3. Kto przywłaszcza sobie mienie znalezione, podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

§ 4. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub od kary uwolnić, jeżeli sprawca z nędzy przywłaszczył sobie celem użycia małej wartości przedmiot pierwszej potrzeby.

§ 5. Jeżeli przestępstwo popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 263.¹⁶⁾ 24) § 1.²⁰⁾ Kto cudze mienie uszkadza albo czyni niezdatnym do użytku,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 3. Jeżeli przestępstwo, określone w § 1, popełnione zostało przez użycie ognia, materiałów wybuchowych lub łatwopalnych, sprawca

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 4. W przypadkach, określonych w § 1 i 2, ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego, jeśli nie naruszono interesu publicznego.

Art. 264. § 1. Kto w celu osiągnięcia dla siebie lub kogo innego korzyści majątkowej doprowadza inną osobę, za pomocą wprowadzenia jej w błąd lub wyzyskania błędu, do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 3. Jeżeli przestępstwo popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Art. 265. Kto bez zamiaru uiszczenia należności wyłudza pożywienie lub napój w restauracji, mieszkanie w hotelu, mieszkanie lub pożywienie w pensjonacie, przejazd koleją lub innym środkiem komunikacji, wstęp na przedstawienie, działanie automatu lub inne podobne świadczenie, o którym wie, że jest płatne,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Art. 266. Kto w celu osiągnięcia dla siebie lub kogo innego korzyści majątkowej doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, wyzyskując nie-

zdolność tej osoby do należytego pojmowania przedsiębranego działania,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 267. Kto dochodzi z dokumentu pokrytej już należności lub dokument taki zbywa,

podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 268. Kto, wyzyskując położenie przymusowe innej osoby, zawiera z nią umowę, nakładającą na nią obowiązek świadczenia majątkowego oczywiście niewspółmierne go ze świadczeniem wzajemnym,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 269. Kto, zajmując się na podstawie przepisu prawnego lub umowy sprawami majątkowymi innej osoby, działa na jej szkodę,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 270. § 1.²⁶⁾ Kto narusza cudze prawo rybołówstwa,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

§ 2. Jeżeli sprawca działa zawodowo,
podlega karze więzienia do lat 2.

Art. 271. Kto względem właściciela lasu, pola, prawa polowania lub rybołówstwa albo osoby do ochrony tychże praw upoważnionej dopuszcza się przemocy lub groźby karalnej w celu przeszkodzenia wykonywaniu lub ochronie prawa, przytrzymaniu na gorącym uczynku naruszającego albo odebraniu narzędzi przestępstwa,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 272.²⁴⁾ § 1. Kto zabiera innej osobie, przywłasz-

²⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1959 r. o hodowli, ochronie zwierząt łownych i prawie łowieckim (Dz. U. Nr 36, poz. 226).

cza sobie lub uszkadza cudzą rzecz, przedstawiającą wartość niematerialną,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

§ 2. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Rozdział XL

Przestępstwa na szkodę wierzycieli

Art. 273. Kto lekkomyślnie przez życie rozrzutne, grę, zawieranie oczywiście ryzykownych umów, zmniejszanie lub obciążanie swego majątku pogarsza swoje położenie majątkowe, jeżeli skutkiem tego nastąpiła jego niewypłacalność lub ogłoszono jego upadłość,

podlega karze aresztu do lat 3.

Art. 274. Kto w celu pokrzywdzenia wierzycieli doprowadza do tego, że nastąpiła jego niewypłacalność lub ogłoszono jego upadłość,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 275. Kto w celu pokrzywdzenia wierzycieli pogarsza swoje położenie majątkowe przez życie rozrzutne, grę, zmniejszanie lub obciążanie swojego majątku,

podlega karze więzienia do lat 3.

Art. 276. Kto w celu pokrzywdzenia wierzycieli ukrywa przedmioty majątkowe albo zaciąga pozorne zobowiązania lub zawiera inne pozorne umowy,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 277. Kto w celu pokrzywdzenia wierzycieli, nie mogąc zaspokoić wszystkich, spleca lub zabezpiecza niektórych tylko,

podlega karze aresztu do lat 3.

Art. 278. Kto dopomaga dłużnikowi do popełniania przestępstwa, określonego w art. 274, 275, 276 lub 277, albo

choćby bez porozumienia z dłużnikiem działa na szkodę jego wierzycieli,

odpowiada jak dłużnik.

Art. 279. § 1. Kto wierzycielowi udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej za działanie na szkodę innych wierzycieli w czasie postępowania upadłościowego lub postępowania zmierzającego do zapobieżenia upadłości, podlega karze więzienia do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega wierzyciel, który w czasie takiego postępowania przyjmuje korzyść majątkową za działanie na szkodę innych wierzycieli lub takiej korzyści żąda.

Art. 280. Kto, będąc obowiązany z mocy przepisu do prowadzenia księgowości kupieckiej, wcale jej nie prowadzi lub prowadzi ją wadliwie,

podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

Art. 281. Kto prowadzi księgowość kupiecką w sposób niezgodny z prawdą albo księgi lub dokumenty handlowe uszkodza, ukrywa, przerabia lub podrabia, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 282. Kto celem udaremnienia egzekucji usuwa, uszkodza, ukrywa, zbywa lub obciąża mienie zajęte lub zagrożone zajęciem,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. 283. § 1. Kto podstępnie lub z chęci zysku udaremnia przetarg publiczny albo przyczynia się do odsunięcia innej osoby od udziału w takim przetargu lub do obniżenia ceny sprzedażnej licytowanego mienia,

podlega karze więzienia do lat 2 i grzywny albo aresztu do lat 2 i grzywny.

§ 2. Tym samym karom podlega, kto wchodzi w porozumienie z inną osobą co do działania przy przetargu pu-

blicznym, mogącego wyrządzić szkodę majątkową wierzycielowi lub dłużnikowi.

Art. 284. Kto przed właściwą władzą składa niezgodną z prawdą przysięgę¹⁷⁾ stwierdzającą jego stan majątkowy, podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Art. 285. Osoba, zajmująca się na podstawie przepisu prawnego lub umowy sprawami majątkowymi innej osoby, odpowiada za przestępstwa, określone w rozdziale niniejszym, jak właściciel mienia.

Rozdział XLI

Przestępstwa urzędnicze

Art. 286.¹⁾ § 1. Urzędnik, który, przekraczając swą władzę lub nie dopełniając obowiązku, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej dla siebie lub innej osoby, podlega karze więzienia do lat 10.

§ 3. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do miesiący 6.

Art. 287. § 1. Urzędnik poświadczający nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej dla siebie lub innej osoby, podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 288. Urzędnik, który przez niedbalstwo w urzędowaniu pozbawia człowieka wolności, podlega karze aresztu do lat 3.

Art. 289 (utracił moc).²⁷⁾

Art. 290. § 1. Urzędnik, który w związku z urzędowaniem przyjmuje dla siebie lub innej osoby korzyść majątkową lub osobistą albo ich obietnicę bądź też takiej korzyści żąda,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca uzależnia czynność urzędową od otrzymania dla siebie lub innej osoby korzyści majątkowej lub osobistej albo przyjmuje korzyść taką lub jej obietnicę za czynność, która sprzeciwia się lub ma się sprzeciwiać ustawie,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 291. Jeżeli urzędnik dopuścił się jakiegokolwiek przestępstwa podczas urzędowania lub w związku z urzędowaniem,

sąd może wymierzyć karę wyższą o połowę od najwyższego wymiaru kary, przepisanego za dane przestępstwo.

Art. 292. Karom, przewidzianym w rozdziale niniejszym, podlegają, prócz urzędników pozostających w służbie Państwa lub *samorządu* ⁴⁾, nadto osoby wykonywające zleczone czynności w zakresie zarządu państwowego lub *samorządowego* ⁴⁾ tudzież funkcjonariusze wszelkich instytucji prawa publicznego.

Art. 293. Kto urzędnika lub inną osobę, wymienioną w art. 292, nakłania do popełnienia przestępstw, określonych w rozdziale niniejszym, albo udziela im pomocy do popełnienia tych przestępstw,

podlega karze, jako podżegacz lub pomocnik.

²⁷⁾ Z dniem 12 listopada 1949 r. zgodnie z art. 16 dekretu z dnia 26 października 1949 r. o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej (Dz. U. Nr 55, poz. 437).

Rozdział XLII

Przepisy końcowe

Art. 294. Wykonanie kodeksu karnego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 295. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie równocześnie z przepisami wprowadzającymi kodeks karny i prawo o wykroczeniach — z dniem 1 września 1932 r.